Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 178. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 18-го ВЕРЕСНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 18, 1956. No. 178. VOL. LXIII.

АЙЗЕНГАВЕР І СТІВЕНСОН ЗМАГАЮТЬСЯ ЗА ЗДОБУТТЯ ПІВДНЯ

Ґеттисбурґ, Па. — Журналісти звернули увагу на те, що сьомирічний внук президента Айзенгавера Дейвід мав на собі шапку Армії Конфедератів із часів громадянської війни, і з цього факту роблять політичний висновок, що цим способом Президент хоче здобути собі прихильність Півдня в найближчих виборах. Журналісти запитували в цій справі малого Дейвіда, але він міг їм тільки відповісти те, що має вдома і шапку Армії Унії. Президент, пані Айзенгавер і Дейвід і внучка президента 4-літня Сузанна фотографувалися під час того, як Айзенгавер керував автом та пояснював їзду автомобілем свому внукові. В неділю ввечорі Президент закінчив свій відпочинок на фармі і виїхав до Вашингтону, бо в цьому тижні має почати виборчу кампанію, та має виголосити аж три промови. Демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон вернувся в неділю з Вірджінії до Вашингтону, але з його головної кватири повідомляють, що він буде продовжувати виборчу кампанію в південних стейтах, куди вибирається в найближчих днях і має відвідати Оклагому, Аркензо, Луїзіяну і Флориду. В суботу 15-го вересня він промовляв до 10,000 юрби в Волнат Гіллс, Вірджінія, куди до нього надійшла і прихильна депеша від сенатора Геррі Ф. Вирда, який має великий вплив в тому стейті. Це була перша промова Стівенсона на півдні після його найменування на демократичного кандидата на президента, в якій Стівенсон сказав, що уряд президента... [sic] Стівенсон сказав, :о уряд президента Айзенгавера вів боротьбу проти так званих „нельояльних" урядовців і її програв. Стівенсон казав, що уряд вів цю свою партизантську війну проти своїх урядовців для партійних цілей, хоч і поликувався в ній на програму про льояльність федеральних працівників. Стейт Вірджінія має 12 електорських голосів, які в 1952 році голосували за Айзенгавера, бо Айзенгавера підтримував тоді демократичний сенатор Геррі Ф. Бирд. Цього року Бирд прихильніше ставиться до Стівенсона, як в 1952 році, але не був на зборах, на яких промовляв демократичний кандидат, бо його дружина важко хвора. Стівенсон обіцяв федеральним урядовцям, що буде до них прихильно відноситися, якщо буде вибраний на президента. Обіцянки Стівенсона урядовцям противляться не тільки програмі республіканського уряду, але також і програмі консервативних демократів — членів Конґресу.

Президент закликає підтримати його уряд і вибрати республіканський Конґрес

Вашингтон. — Президент Айзенгавер закликає своїх прихильників, щоб не тільки вибрали його на президента, але також подбати про те, щоб із цьогорічних виборів вийшла до Конгресу, це значить до Сенату і до Палати Репрезентантів, республіканська більшість. Цей заклик Президента міститься в відкритому листі до стейтових та місцевих республіканських провідників. Крайовий Комітет вислав вже 4,000 відписів цього листа. Республіканські провідники на місцях мають надрукувати дальші відписи цього листа та поширювати їх між виборцями. В цьому листі Айзенгавер твердить, що американська урядова система найкраще може діяти тоді, коли і виконна і законодатна частина уряду складаються з представників тієї самої партії. „Внаслідок цього, пише Президент, ті всі, які мають довір'я до республіканського уряду і які думають його підтримувати, повинні причинитися до успіху нашої програми та активно підтримати республіканських кандидатів до Конґресу, це значить Сенату і Палати Репрезентантів". В теперішньому Конґресі в обох палатах мають більшість демократи, які не допускають до здійснювання програми республіканського уряду. Президент написав цього листа під час праці над своєю великою промовою, яку має виголосити в середу 19-го вересня. Це буде перша більша промова Айзенгавера в цьогорічній виборчій кампанії, в якій він порушить справу миру в світі та добробуту в цій країні.

Ґенерал Твайнінґ про загрозу від совєтського летунства

Вашингтон. — Шеф штабу летунства генерал Натан Ф. Твайнінґ промовляв на зборах Товариства Крайової Промислової Безпеки і сказав, що ЗДА і держави вільного світу мусять дбати про те, щоб якнайбільши людей вишколювано для своїх летунських сил, бо Совєти впродовж найближчих п'ятьох років мають вишколити аж 420,000 фахівців в цій ділянці. Твайнінґ твердив, що совєтський уряд кожного року вишколює більше летунських фахівців, як всі члени Північно-Атлянтійського Порозуміння разом взявши. Коли ЗДА і вільні країни світу не подбають про більше число вишколених фахівців, то може настати такий час, коли не буде кому обслуговувати летунські машини та втримувати їх в порядку.

В АМЕРИЦІ

● 71-річний Джозеф Ламак їхав разом із своєю дружиною автом по дорозі ч. 46 в Ню Джерзі. Старенький Ламак керував машиною, а його дружина сиділа на задньому сидженні. Коло одного ресторану він став для відпочинку. Вирушивши в дальшу путь, він за якийсь час заговорив до дружини, але вона не відізвалась. Виявилося, що сідаючи біля ресторану до авта, він не завважив, що дружина залишилася. Старенька вернулася до Ню Йорку, присідаючися до автомобілів добрих людей.

● Шкільна Рада в Ґлусестер Массачусетс, листовно запросила на працю вчителя Воррена МекКлура з Ореґону. Вона звернула йому 1,000 долярів за „кошти подорожі", коли після його приїзду побачила, що він чорний. В стейті Массачусетс немає закону про расове обмеження, тому Шкільна Рада в своєму листі не запитувала Мек-Клура про колір його шкіри.

● 13-річний Стенлі Фарина з Рачвай, Н. Дж., пробуючи наслідувати трюк, бачений ним на телевізії, повісився. Його батько, Дмитро Фарина, заявив поліції, що хлопець один раз вже пробував наслідувати той трюк, але він його тоді остеріг.

● В попередньому тижні число нових випадків захворіння на поліо становило 847, і було найменшим в тому самому тижні, починаючи від 1947 року. Це свідчить, що дитячий параліч вже перейшов кульмінаційний період в цьому році і вигасає.

● Джан Дж. Іґен почав працювати у каменоломі фірми „Томкінс Кав" в 1888 році. Протягом 68 років аж до нинішнього дня він не мав жадного нещасливого випадку під час праці в цій нюйоркській фірмі.

● Республіканський сенатор Джон М. Ботлер із Мериленду ориґінальним способом веде виборчу кампанію: він оплачує телевізійній стації час передачі відомостей про погоду, мовляв „голосуйте за мене, а я вам скажу, яка буде погода".

ДЖЕВІТС: БОРОТЬБА ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ — ВЕЛИКА МІСІЯ ДЛЯ ТИХ, ЩО ЙОГО ЗНАЮТЬ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРАТОР НЮ-ЙОРКСЬКОГО СТЕЙТУ РОЗПРАВЛЯЄТЬСЯ З КОМУНІЗМОМ ПІД ЧАС СОЮЗОВОГО ФЕСТИНУ; ЙОГО ВИСТУП НА СОЮЗІВЦІ — ОДНА З ГОЛОВНИХ ТЕМ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ. — МЕЙОР ВАҐНЕР ВІТАЄ ФЕСТИН

Союзівка, Кергонксон. — Ця оселя Українського Народного Союзу в Кетскильських горах та влаштований на ній минулої неділі фестин попали на перші сторінки численних американських газет, включно з такими поширеними, як „Н.Й.Таймс" і „Геральд Трибюн", завдяки виступові достойного Джека К. Джевітса, генерального прокуратора нюйоркського стейту і республіканського кандидата на сенатора ЗДА з того стейту. Джевітс, що тієї неділі виступав з політичною промовою в недалекому від Союзівки містечку Ню Палц, використав запрошення свого приятеля адв. М. Пізнака і нагоду та разом із своїм почотом приїхав на цю оселю, щоб виголосити промову, темою якої була американська закордонна політика, зокрема політика відносно комуністичної загрози. Стейтовий генеральний прокуратор, якого представив приявним п. Пізнак, пригадуючи при тому коротко рекорд української боротьби проти большевизму по той і по цей бік залізної заслони, ствердив по початку, що „боротьба за поширення вільних інституцій на поневолені народи за залізною заслоною, включно з Україною, є базою для опозиції вільного світу проти комуністичної агресії і підривности, як вона є теж базою американської приязні і співпраці з тими народами". „Це є ми, а не Совєтський Союз, хто відповідає на крик серця тих народів, бо ці народи традиційно призвичаєні до самоуправління і вільних інституцій; і цей крик поневолених та наша відповідь на нього становлять це, що я розумію під визволенням" — твердив п. Джевітс. Він в дальшому ствердив свою поінформованість про українські аспірації та прагнення волі, як і українську боротьбу за неї, та вкінці закликав, щоб ці змагання продовжувати, без уваги на те, чи нас хто розуміє і з нами погоджується. „Боротьба проти большевизму — це велика, історична місія тих, що той большевизм знають і до яких в першу чергу треба зарахувати українців" — твердив промовець, вияснюючи в дальшому, що визвольну політику він не розуміє, як „стріляння і підривність", але в першу чергу, як „поширення вільних інституцій", бо першим воюють комуністи, а друге становить велику моральну силу, якої не вб'ють кулі і перед якою не встоїться жадна тиранія. У свою промову п. Джевітс включив теж ствердження цілого ряду принципів та напрямних його діяльности і політики, включно із прихильністю для полегшення іміграційних законів, для переведення спеціяльного закону, що дозволяв би на продовження переселювання до цієї країни втікачів з-поза залізної заслони, як і допомогу тим втікачам у їхніх труднощах.

Рівночасно із запрошенням для ген. прокуратора Джевітса, адв. Пізнак, як голова Комітету, вислав подібне запрошення до виступу на Союзівці і демократичному кандидатові на сенатора ЗДА, нюйоркському посадникові п. Робертові Ваґнерові. У відповідь на це п. Ваґнер прислав телеграму, дякуючи за запрошення, вітаючи всіх приявних та висловлюючи жаль, що інші, перебрані вже раніше офіціяльні обов'язки, не дозволяють йому з цього запрошення скористати.

Труман твердить, що республіканський уряд не дбає про безпеку цієї країни

Ст. Луїс, Мо. — Колишній президент Геррі С. Труман промовляв на зборах Міжнародної Спілки Електричних і Радіових Робітників і сказав, що президент Айзенгавер і віце-президент Ричард Ніксон урядують таким способом, що підтримують тільки великі підприємства, і своєю політикою „загрожують безпеці цієї країни". Труман твердив, що „вони обидва є злі для робітників і для цієї держави", бо „висліди їхнього урядування підтримують ці оскарження, а під час цієї виборчої кампанії ми виявимо вповні ці республіканські дії". Колишній президент, який підтримував на конвенції в Шикаго Гарримана проти Стівенсона, тепер заявив, що Адлей Е. Стівенсон „відкрив перед нами велику візію майбутнього, концепцію нової Америки, нової під матеріяльним і духовим оглядами, використовуючи великі можливості цієї країни". Труман атакував республіканський уряд за справу контракту з фірмою Діксон-Єйтс і твердив, що цей контракт заключено було з відома Білого Дому.

Мао Тсе-тунґ хоче „співіснування" і лається на „імперіялістів"

Пейпінґ. — Китайський Ленін і Сталін в одній особі, Мао Тсе-тунґ, відкриваючи 8-ий з'їзд комуно-китайської партії в суботу 15 вересня ц. р., запевнював про бажання китайських комуністів „в мирних переговорах оминути користування збройними силами", але водночас лаявся на „американських імперіялістів", які „окупували" Тайван (Формозу) та всією силою демагогічних аргументів підтримував єгипетського президента Нассера в його спорі з Заходом за Суез. Мао Тсе-тунґ застерігся, що збройні сили можна використати, „коли нема більше можливостей для мирних переговорів, або коли мирні переговори не довели до цілі". Признавши, що світ вступив на шлях до покращання виглядів на тривкий мир, водночас він заявив буквально таке: „Одинокими, які затівають війну і не хочуть миру є деякі кола монопольних капіталістів у кількох капіталістичних країнах, які дивляться на агресію, як на свій зиск". „Найбільшою небезпекою для нашої країни", себто комуністичного Китаю, визнав Мао Тсе-тунґ перебування американців на Формозі. 8-ий з'їзд комуно-китайської партії відбувається в 11 років після 7-го з'їзду. Беруть в ньому участь 1.022 делеґати від кругло 10,000.000 членів китайської комуністичної партії. Мао Тсе-тунґ назвав свою партію партією Маркса-Леніна і раз-у-раз покликувався на приклад Совєтського Союзу, що його ніби наслідують китайські комуністи у своїх соціялістичних експериментах.

Гаммершилд перестерігає Ізраїль і Йорданію

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд передав був особисто майже однозгідні ноти перестороги репрезентантам Ізраїлю й Йорданії у зв'язку з цілим рядом кривавих „інцидентів" на їхньому кордоні. У нотах підкреслено два ніби-суперечні факти: що від квітня, коли Ізраїль і всі його арабські сусіди підписали новий договір про перемир'я, ситуація на Середньому Сході не змінилась на краще, і 2) що всі тамошні держави бажають собі миру. Тим часом закордонні обсерватори на Середньому Сході стурбовані, бо не виключають, що ізраїльський уряд таки рішиться використати теперішній гострий конфлікт поміж Єгиптом і західніми великодержавами за Суез, і під цим кутом свідомо провокує „інциденти". В Ізраїлі, мовляв, голосний відгук знайшла заява Ідена, що коли б Єгипет виграв у 100% свій спір за Суез, то найближчим „доконаним фактом", перед яким Нассер поставить світ, буде генеральний наїзд на Ізраїль.

Справа лібералізації внутрішньої політики розбила польських комуністів на дві фракції

Варшава. — В польській комуністичній партії прийшло останнім часом до різкого двоподілу. У проводі цієї партії виникли дві групи: центро-ліва під проводом прем'єра Йосифа Циранкевича, до якої зараховують теж першого секретаря партії Едварда Охаба, маршалка польського сойму Францішка Мазура і секретаря центрального комітету Юрія Моравського, і права, що її очоллюють політрук польської армії ген. Казимир Віташевський, голова професійних спілок Віктор Клоссєвіч та член партійного політбюра Зенон Новак. Перша група має бути за якнайширшою лібералізацією польського внутрішнього життя і збільшенням особистої свободи й ініціятиви. Друга група, що її підтримує ставленник Москви ген. маршал Рокосовський, є проти лібералізації і за втриманням якнайтісніших і внутрішніх і зовнішніх зв'язків із Совєтським Союзом. Циранкевич і його центро-ліва група обстоюють деяке унезалежнення польської внутрішньої політики від Москви.

Розбився і потонув американський корабель із 30 членами залоги

Водо, Норвеґія. — Під час шторму, недалеко північно-східніх порепаних скельних східніх берегів Норвеґії, американський вантажний корабель „Пелаґія" містоти 7,238 тонн ,буквально розпався на дві частини і пішов на дно із 10,000 тоннами залізної руди, що їх віз до Америки. Норвезькі рибалки з надморської місцевости Бодо, бачили ту сцену і вони впевняють, що бачили також ,як з потапаючого корабля спущено на розбурхані хвилі три рятункові човни. Один норвезький корабель перехопив радіоповідомлення з одного рятункового човна „Пелягії", яке ніби потверджувало вістку, що члени залоги намагаються рятуватись у човнах. Тим часом згодом виловлено тільки 5-ох живих моряків. 31 моряк згинув.

У СЕРЕДУ В ЛОНДОНІ НОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ СУЕЗУ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДОЛЛЕС ВІЗЬМЕ УЧАСТЬ У НАРАДАХ. — НАССЕР ВІДКИНУВ СПІВПРАЦЮ З ПРОЄКТОВАНОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ КОРИСТУВАЧІВ КАНАЛУ — ЦЕ ПОЧАТОК ВІЙНИ. — СОВЄТСЬКІ ЛОЦМАНИ ПЕРЕВОДЯТЬ КОРАБЛІ СУЕЗЬКИМ КАНАЛОМ

Лондон. — Англійський уряд розіслав запрошення до 18-х держав, які погодились були на т. зв. проєкт Доллеса (із яким поїхала була до Каїро Комісія П'ятьох під проводом австралійського прем'єра Мензіса, не осягнувши в єгипетського президента Нассера ніякого успіху), щоб у середу 19 ц. м. відбути нову спільну нараду, цим разом над проєктом створення орґанізації користувачів Суезького каналу, яка самостійно вела б рух власних кораблів по Суезькому каналі. Державний секретар Доллес заповів свій приїзд до Лондону на вівторок вранці, при чому в його товаристві буде 10 високих урядовців і фахівців. Скандинавські держави, які відбули власну нараду останньої неділі в Стокгольмі, заповіли, що вони прийняли запрошення на конференцію в Лондоні та відкинули запрошення Нассера на ближче неозначену конференцію щось коло 40 держав, також у справі Суезу. Проте Швеція, Норвеґія і Данія, як також Західня Німеччина, Еспанія, Італія, Пакістан, Етіопія і Іран, ставляться скептично до проєкту покликання до життя орґанізації користувачів каналу, яка мала б власних лоцманів і хотіла самостійно переводити свої кораблі Суезьким каналом. Рахуючись із назагал неприхильним відгуком такого проєкту — пишуть часописи — державний секретар Доллес не настоює на ньому і заздалегідь випрацьовує різні зміни того проєкту. Водночас він ніби має заґарантувати державам, які, не довіряючи ситуації на суезькому каналі, скеровували б свої кораблі довкола Рогу Доброї Надії, півбільйонову грошову підтримку. Проте він водночас сам заявив, що „не любить слова бойкот" і не думає, щоб прийшло до повного бойкоту Суезького каналу, який позбавив би Єгипет доходу з нього. Сам Нассер виголосив в суботу 15 ц. м. на церемонії градуації летунських кадетів в Більбеісі велику промову в надзвичайно войовничому та непримирно-різкому тоні. Не називаючи ніякої держави за іменем та говорячи тільки про „них", Нассер закинув, що „вони" затіяли „змову" проти Єгипту, яку підтримують воєнними погрозами. Єгипетський президент підкреслив, що „хто без згоди Єгипту вступить на його територію, той не вийде відсіль живий". Він запевнював, що Єгипет має більшу силу, аніж „вони" уявляють собі, і що Єгипет готов вести війну реґулярну, загальну і партизанську. Він рішуче відкинув запроєктовану орґанізацію користувачів Суезького каналу, назвавши її ще раз провокацією під адресою Єгипту. Окрему заяву по цій самій лінії проголосив єгипетський уряд. Зате індійський прем'єр відкрив, що Єгипет готов погодитись на міжнародну контролю оплат за переїзд кораблів по Суезькому каналі. Репрезентант Індії Крішна Менон відлетів із Ню Делі до Каїро, мабуть, по дорозі до Лондону. Совєтський уряд також оголосив через московське радіо велику заяву в справі Суезького каналу, з гострими випадами проти Заходу та з заявою, що на випадок, коли б прийшло до війни за Суез, то всі споруди й влаштування того каналу будуть поруйновані. — В суботу залишили працю в Єгипті майже всі закордонні лоцмани, за винятком греків. Замість поверх 200 лоцманів, що керували рухом по Суезькому каналу, залишилось 72. Однак до них приєдналось 15 лоцманів, що прибули з Совєтів, та 4 з Юґославії. Єгипетські власті переводять приспішений вишкіл власних лоцманів. Виїздові чужинецьких лоцманів не ставлено ніяких перешкод. Покищо нема великої затримки в русі кораблів, лише сповільнено темпо переїзду кораблів каналом. Існують суперечні думки, чи і наскільки Єгипет справиться з технічними труднощами орудування каналом без допомоги кваліфікованих західніх лоцманів. Скріплюється загальне переконання, що вся справа конфлікту за Суезький канал опиниться на форумі Об'єднаних Націй.

Шведські соціялісти, здобувши перемогу у виборах, залишаються далі при владі

Стокгольм. — Соціялісти, які є панівною партією у Швеції вже цілих 24 роки — з 1932 року, здобули вирішну більшість теж в останніх виборах до парляменту. За неофіційними підрахунками шведські соціял-демократи здобули на всіх 231 мандатів 108 місць, втрачаючи тільки два. Консерватисти здобули 39 мандатів, стільки, скільки мали досі, а Аґрарна партія здобула тільки двадцять мандатів, втрачаючи шість в користь консерватистів. Комуністи вибрали всього тільки 6 послів (досі мали 5). Вислід виборів дасть знову владу в руки соціял-демократів, які в коаліції з аґрарною партією матимуть абсолютну більшість в парляменті. Консерватисти добилися в цих виборах чималого успіху завдяки своїй кампанії проти надмірних податків. Зацікавлення виборами до парляменту у Швеції було цього року на багато менше, як минулими роками: 78.5% голосуючих цього року проти 82.5% в 1948 році.

700 ОСІБ НА СОЮЗОВОМУ ФЕСТИНІ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЗЛИВНИЙ ДОЩ

Союзівка, Кергонксон. — Усе дописало, крім погоди — можна б сказати про осінній фестин, що його влаштували Відділи Українського Народного Союзу метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі минулої неділі, 16-го липня, на цій оселі в Кетскильських горах. Не зважаючи бо на зливні дощі (кучки!), в суботу і перед полуднем в неділю, день фестину, на цю імпрезу приїхало з усіх усюдів кругло 700 осіб, при чому всі приміщення Союзівки були вщерть виповнені вже напередодні фестину, в суботу 15-го вересня. Імпреза була подумана, як формальне закінчення літнього сезону на цій оселі.

Починається і закінчується з Богом

Подібно, як відкриття вакаційного сезону в червні ц. р. получено з польовим Богослуженням, так і на закриття сезону, безпосередньо перед фестином минулої неділі, відправлено там Богослуження. Відправа, а з уваги на зливний дощ, відбулася у заповненому вірними вестибюлі Гостинниці. Відправляв Богослуження за дозволом Екзарха Стемфордської дієцезії, до якої Союзівка належить, Високопреосвященного Кир Амвросія Сенишина, канцлер дієцезії Всч. о. монсіньйор Іван Стах, виголошуючи при цьому глибоко релігійну і патріотичну промову. „Без Бога — ані до порога" — було можна б сказати, темою проповіді, і це відноситься однаково, як до державних мужів і провідників, так і до кожної людини. Прикладами з життя доказував Проповідник цю правду. До богоугодних діл зарахував Всч. о. Монсіньор теж і плекання рідних церковних і національних традицій, зберігання та збагачування своєї релігійної та національно-культурної спадщини, зокрема плекання рідної мови, якою він сам, хоч народжений в Америці, бездоганно володіє. Впевненістю в остаточну перемогу правди віруючого українського народу, що буде дальшим кроком до повної перемоги Божої правди на землі, закінчив о. монсіньйор Стах свою проповідь.

На дворі дощ, під дахом фестин.

Фестинова програма почалася і відбулася, як передбачувано, з тією тільки різницею, що з уваги на дощ не відбулася під вільним небом, а тільки в просторому вестибюлі Гостинниці, головного будинку Союзівки. Мистецьку частину програми виповнили виступи квартету і хору бандуристів під проводом п. Романа Левицького з Елизабет та балетний виступ студентки балетної Академії в Нюарку, Нусі Сташинської. Мистецьку програму, яку започатковано відспіванням американського і українського національних гимнів, попередив коротким привітанням адв. Михайло Пізнак, голова Комітету, що влаштовував фестин, та коротким словом гол. предсідник УНСоюзу, п. Д. Галичин. Під час програми, в перерві, виступив генеральний прокуратор ню-йоркського стейту і тепер кандидат на сенатора ЗДА з того стейту, п. Джекоб Джевітс, про що мова на іншому місці. Атракцією програми ,яку представляв ред. І. Кедрин, був вибір „Міс Союзівки" на 1957 рік.

Леся Васьків з Елизабет — нова „Міс Союзівка"

Церемонія вибору „Міс Союзівки", започаткована минулого року, виявилась одною з більших атракцій під час останнього фестину. Вибір відбувався в той спосіб, що кандидатки до союзівської корони зголошувались в окремому жюрі, опісля самі вони на сцені представлялись публіці і котра з них, в оцінці жюрі, дістала найбільше аплявзів, та перемогла. В склад цьогорічного жюрі входили гол. контр. УНСоюзу п. Петро Кучма, гол. радні п-ні Марія Демидчук, д-р Ярослав Падох і п. Василь Гузар та ред. Іван Керницький. Церемонію керували п. Кучма і д-р Падох. На десять зголошених кандидаток перемогла Леся Васьків з Елизабет, а два другі місця здобули Ляриса Жовнірович з Рачестер і Святослава Мащак з Джерзі Сіті.

„Голос Америки" записує програму для передачі в Україну

Програма фестину заінтересувала очолюваний полк. Вол. Кедровським Українсь-

(Закінчення на стор. 4-тій)

В СВІТІ

● Коло 250 познанських поляків стане перед судом у зв'язку з кривавими демонстраціями, які відбулись в Познані в червні ц. р. Комуно-польський уряд заявив, що на цей процес будуть допущені тільки ті закордонні кореспонденти, які акредитовані у Варшаві. Нікого більше з чужинців на процес не допустять, щоб, мовляв, „із поважного польського суду не робити міжнародного видовища".

● Новий прем'єр Пакістану, Гуссейн Шагед Суґраварді, проголосив заяву, що першим ділом нового уряду буде подбати за довіз харчів для країни. Головно у східньому Пакістані брак харчів відчувається так дошкульно, що виринула небезпека справжнього голоду. Закордонні обсерватори закидають пакістанській владі, що вона толерує розподіл харчів за партійним критерієм і не вживає ніяких заходів проти спекуляції харчами на чорному ринку.

● Західньонімецьке міністерство зовнішніх справ висловило єгипетському послові своє невдоволення з приводу того, що Єгипет старається завербувати німецьких лоцманів на службу в Суезькому каналі. Німці твердять, що вони мають самі замало фахових лоцманів для служби в Кільському каналі.

● З Неаполю відплив до Александрії великий пароплав з медичним персоналом, ліками й харчами, на випадок, якщо зайде потреба негайно евакуювати з Єгипту італійських громадян. Італійський уряд зарекввірував цей пароплав у приватній корабельній компанії, покликаючись на конечність воєнного характеру.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31. 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗЕРНО І ПОЛОВА ВИБОРЧОЇ АҐІТАЦІЇ

Американський виборець звик уже до того, що не дуже треба перейматися всім тим, що говориться під час кожних виборів. І це — доказ великої політичної зрілости американського громадянства, яке знає й відчуває, що виборча пропаґанда охоплює як зерно, так і полову. Зерном є істотна, поважна, ділова аналіза внутрішньої і закордонної ситуації, критика промахів з погляду інтересів країни та формулювання конструктивної програми. Половою є все те, що пахне демагогією. Було б цілком нереальним вимагати, щоб усі промовці з обох партій, які виступають під час передвиборчої аґітації, відмовились цілком від усього, що пахне демагогією, і наставились виключно на діловість. Що більше, навіть ця передвиборча „полова" може бути корисна, бо в кривому дзеркалі показує актуальні проблеми, і так їх видніше. Саме тільки „зерно" в такій кампанії перечило б просто людській вдачі й темпераментові „политишенів" і тому американці так поблажливо сприймають ті арґументи, які, за строгими теоретичними мірилами, не повинні б опинятись в арсеналі засобів для з'єднування виборчих голосів.

Хоч передвиборча метушня щойно тепер почалась на „повну пару", проте вже й досі можна було зауважити світла й тіні у виступах партійних діячів. Клясичним прикладом перемішання таких позитивів і неґативів був перший, так би мовити офіційний, виступ демократичного кандидата на президента, Адлея Стівенсона, на великому зібранні в Геррисбурґу в четвер 13 вересня, що його передавано через усі радіо- й телевізійні сіті. Це коштувало „тільки" 280.000 долярів: кошти оплатилися, бо з названого зібрання отримано 425.000 долярів, отож чистий прибуток, по сплаті видатків на саме зібрання-бенкет, становив $100.000.

Найпершим конструктивним і позитивним виступом Стівенсона була його заява про повну солідарність з през. Айзенгавером у поглядах на конечність використовування громадянського права й обов'язку — голосувати. Мовляв: краще, щоб громадянин голосував за кандидатуру противника, аніж він маніфестував би свою громадську індиферентність, свою байдужість до прав та обов'язків громадянина, і не голосував зовсім. Далі: можна погоджуватись або не погоджуватись з висновками Адлея Стівенсона, але все те, що він говорив про мізерію шкільних будинків і заль в ЗДА, про страшну данину, яку американський нарід платить щорічно недугам, проти яких не знайдено ще радикального ліку, про кошти утримання, ціни й заробітки, про проблему приватних чи державних закладів продукування електричної енерґії, про участь Америки у двох світових війнах, — про те, чи тепер справді існує в світі мир і чи Америка виграє чи програє холодну війну з большевиками, про те, чи існуючий військовий бюджет запевняє американському громадянинові безпечний сон, чи ні, — всі ті й інші міркування демократичного кандидата оберталися в світі реальних, поважних, глибоких проблем американської внутрішньої і зовнішньої політики.

До „легших" арґументів у промові Адлея Стівенсона можна було б зарахувати виступ проти теперішнього президента за його „парт-тайм" — урядування та квестіонування його лідерства, яке, мовляв, або зовсім не існує, або зникає, переходячи в руки Ричарда Ніксона. Здавалося, що провід Демократичної партії вирікся був арґументу здоров'я Д. Д. Айзенгавера у своїй виборчій кампанії. Виявляється, що так воно не є і що сам „прапороносець" Демократичної партії таки ту справу видвигає і робить з неї передвиборчу проблему, хоч можна поважно сумніватись, чи саме цей арґумент буде переконливий для американського виборця.

Також у деяких інших випадках Стівенсон уживав арґументів і слів, що — як це стверджується в пресових коментарях — мали „труманівський запах".

Американський виборець часом навіть з приємністю слухає передвиборчі промови із „запахом" всіляких перетягнень. Він любить посміятись з доброго дотепу і такому дотепові приплескує. А проте, він уміє відрізняти зерно від полови, і робить з того практичний вжиток під час виборів.

Очевидно, що зерна будуть перемішані з половою впродовж усієї передвиборчої кампанії і у виступах представників обидвох партій. Для кожного виборця важливо, щоб до тих виступів підходити і приймати їх без будь-яких пересудів, бо тільки це допоможе йому виробити собі правильний та об'єктивний погляд на стан речей, піти за закликом обидвох кандидатів, президента Айзенгавера та губернатора Стівенсона, і віддати свій голос згідно з своїм сумлінням і переконанням.

КРИТИЧНІ ДНІ В КАЗАХСТАНІ

На неозорих рівнинах Казахстану й Сибіру, де з ініціятиви самодура Нікіти Хрущова неймовірно тяжкими зусиллями підсовєтської молоді засіяно на цілинних і перелогових землях 70,000.000 акрів землі, в ці дні відбувається жорстока боротьба з природою. Боротьба, від якої великою мірою залежатиме дальша кар'єра першого секретаря комуністичної партії і реалізація не тільки внутрішніх, але й зовнішньополітичних плянів Москви.

Цьогорічний врожай „на цілині" вийшов добрий. Своєчасно зібраний і змагазинований, він може дати, як твердять совєтські фахівці, 7 мільярдів пудів збіжжя. З цих колосальних ресурсів комуністичний провід міг би приділити значну частину для поліпшення харчового стану населення — для ліквідації харчової кризи, що, не зважаючи на оптимістичні заяви диктаторів, лютує з щораз більшою силою.

200.000 змобілізованої, переважно міської, молоді стягнено з усіх кінців Совєтського Союзу до Казахстану на допомогу вже два роки тому переселеній туди молоді. Сотні тисяч сільсько-господарських машин, а з ними трактористів, комбайнерів та всілякого роду технічних робітників перевезено залізницями й ріками з України, Білорусі, Латвії і Литви, щоб новий урожай зібрати з можливо найменшими втратами. Масову мобілізацію людей і машин, як виходить з пресових повідомлень, совєтському урядові вдалося перевести з успіхом.

А проте, як сповіщають не тільки американські, але й самі ж таки совєтські кореспонденти, становище в Казахстані гостро критичне. Вирощений нелюдськими стараннями багатий урожай стоїть під загрозою загибелі. Бодай в значній його частині. Які ж тому причини?

З пресових повідомлень виходить, що цьогорічні метеорологічні умовини в Казахстані надзвичайно несприятливі: в останні тижні, які вирішують успіх збирання врожаю, панує холодна погода і майже щодня випадають дощі, внаслідок чого збіжжя залишається на полі, мокне і гине. Але найголовніша причина неуспіху не в цьому. Причина ця — в невмінні зорганізувати робітників і забезпечити їх усім потрібним. Причина — в недостачі робітників і сільсько-господарських машин. Причина — в непідготовлености до жнив, в низькій якості поспіхом продукованих у совєтських фабриках машин. Причина — в самій совєтській системі господарювання, при якій керівні працівники, як чорт ладану, бояться всякого роду відповідальности і тому не відважуються проявляти ініціятиву, приймати іноді рисковні рішення, від яких залежить успіх чи неуспіх справи. Всіх цих причин совєтська преса не згадує, але зводить їх до одної точки: винні в усьому бюрократи, „бездушні чиновники" — і на них вже тепер складає всю вину за можливий провал збиральної кампанії.

„Харківські комбайнери, — читаємо в „Правді", — прибули на станцію Колачинськ Омської залізниці збирати врожай в Іконнівському радгоспі. Вони поспішали, бо їхали на святе діло: збирати хліб з цілини. Як же зустріли комбайнерів? 12 серпня — пишуть вони — ввечері прибули на станцію і стоїмо вже п'ятий день на подвір'ї радгоспу, не знаємо, куди податися. Кругом доспіло збіжжя, косять комбайни, а ми стоїмо..."

Від Дрогобича до радгоспу „Сєверний" Актюбінської області декілька тисяч кілометрів. Сюди, в Актюбінський степ, прибули курсанти школи механізації сільського господарства. Але чекало на них те саме, що й харківських комбайнерів. Люди цілими днями тинялися без діла. „Перебуваючи на центральній садибі радгоспу, — пише курсант школи А. Мартович, — ми побачили в такі відповідальні дні небувалу картину, яку потверджуємо фотознімками. Машини, одержані недавно з фабрик, майже наполовину непридатні до роботи. Мільйони державних карбованців пропадають через нехлюйське відношення до справи, через погане керівництво дирекції радгоспу. Є нові комбайни, які ще ні разу не виїжджали на поле, але вже зовсім зіпсовані. Плуги, борони, лущильники, сівалки, культиватори лежать на купі, ніби їх вже підготовили здавати на брухт. Багато машинових деталей затоптані в болото і вже навіть поросли травою".

Механізатори Мітякінської машинно-тракторної станції Семипалатинської области пишуть, що 120 комбайнерів, від яких власне залежить доля врожаю, і понад 400 робітників, висланих з України, десять днів ходили без діла, бо місцеве начальство не знало, куди їх призначити і на які машини посадити. І це в той час, як ця область особливо відстала із збиранням врожаю. Приблизно така сама картина і в Західньо-Казахстанській області. Комбайнер Любашівської МТС Одеської области Василь Сідлецький та його товариші приїхали до Алгабаської машинно-тракторної станції. „Хлопці, — пише Сідлецький, — взялися вивантажувати комбайни. На превелику силу вивантажили. А потім нам прийшлося чекати багато днів на подвір'ї МТС, поки пришлють трактори, без яких ми не могли виїхати на поле". Тисячі листів дістає редакція „Правди" про погану організацію праці молоді, про безголов'я в роботі радгоспів, про хамське відношення до неї адміністрації, про занадто повільні темпи роботи. До речі буде тут пригадати, що в постанові 20-го з'їзду компартії реченець збиральної кампанії визначено у 8-10 днів, які вже давно минули.

Над Прийртишським степом клубочаться дощові хмари. Настала осінь, почалися приморозки. А на токах під голим небом лежать величезними купами десятки мільйонів пудів золотого збіжжя. В одному лише радгоспі „Плодородний", — читаємо в „Правді", — нагромадилося понад 700.000 пудів (пуд = 16 кілограмів) хліба. Зерноочисних машин бракує, сушильного господарства нема. Транспортом радгосп не забезпечений. Становище тривожне.

Щоб рятувати врожай, керівники багатьох районів добиваються дозволу здавати на державні приймальні пункти збіжжя з підвищеною вологістю. Але чи багато це поможе? Нерідко, — читаємо в дописі одного кореспондента, — вже вивезений хліб вертається до колгоспів і радгоспів, бо його нікуди зсипати: не підготовлено приміщень.

Найдошкульнішим місцем під час жнив виявився водний і залізничий транспорт, який неспроможний забезпечити своєчасно перевезення зібраного збіжжя. „Тільки на Іртишському та Кайманівському пунктах „Заготзерна", — обурюється московський кореспондент, — лежить і мокне під дощем коло 2,000.000 пудів хліба. В найближчі дні ця цифра зросте в кілька разів. А скільки ще є таких пунктів?

Змобілізованих по містах дівчат і хлопців, робітників, студентів і службовців, що з них багато хто у живі очі не бачив, як росте пшениця, виганяють з мокрих землянок і бараків на холод і під дощ „виборювати державі" хрущовський урожай. Часто голодні — бо харчі довозять їм не систематично і не в достатній кількості — вони мусять працювати й слухати аґітаторів, які з ранку до ночі торочать про відсотки виконаного пляну, про „великі досягнення" та про „геройські діла новаторів соціялістичного сільського господарства".

В. С-ко

В. Шандор, голова Карпатського Союзу

ПРИЄДНАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО УССР

Карпатська Україна є й надалі предметом зацікавлення декотрих еміґраційних груп, як чехословацької та мадярської які при різних нагодах висувають на неї свої претенсії. Чехословацька група висуває на підтримку своїх домагань арґументи конституційного порядку, мовляв, Карпатська Україна добровільно приєдналася до Чехословацької республіки (ЧСР), що затверджено в міжнародних договорах та конституції держави. Мадярська група висуває арґументи історичного й економічного порядку. Постараємося розглянути арґументацію чехословацької групи та її правну основу.

Вже на початку мусимо, одначе, ствердити, що населення Карпатської України, як також і американські русини, повторно виявляли свою волю належати до Української держави. У випадках, коли це не було можливим перевести, шукали іншого, дочасного рішення. Під цим кутом слід розглядати й приєднання Карпатської України до Чехословацької республіки, затвердженого Сен-Жерменським договором 10 вересня 1919 р. на основі широких автономних прав. Постанови цього договору увійшли з певними самовільними модифікаціями до конституції ЧСР з 29 лютого 1920 р. Таким чином Карпатська Україна мала міжнародню й конституційну ґарантію своїх автономних прав. Переведення автономії в життя почалося щойно по двадцяти роках затяжної боротьби карпатських українців (русинів), а саме конституційним законом про автономію Подкарпатської Руси з 22 листопада 1938 р. ч. 328.

Рада Вільної Чехословаччини, яка в системі Фрі Юроп намагається включити в свою державну репрезентацію в екзилі і Карпатську Україну, виходить із становища договору в Сен-Жермені і конституції ЧСР з 1920 р., іґноруючи існування згаданого конституційного закону про автономію П. Руси з 1938 р., мовляв, все було вимушене тодішніми політичними умовинами в Европі, головно становищем Німеччини відносно ЧСР.

Для Карпатської України не є життьовою проблемою визнавання чи заперечення правної сили автономного закону збоку Ради Вільної Чехословаччини, бо розвиток життя правно і фактично далеко вже випередив усякі закони про автономію краю. Одначе, не зважаючи на це, буде вказаним відповісти на арґументи тих чехословаків, які не визнають законів власної держави і приписують собі право „репрезентувати" Карпатську Україну перед американським політичним світом.

Конституція Чехословаччини з 1920 р., яка з двома змінами потривала аж до кінця республіки і на яку чехословаки тут так залюбки покликаються, є власне у відношенні до Карпатської України конституцією накиненою, бо: а) конституція була прийнята революційним парляментом, а не парляментом вибираним (вибори до парляменту відбулися аж після прийняття конституції); б) представники Карпатської України не брали участи в дискусіях та голосуванні над конституцією, бо Карпатська Україна не була заступлена в революційному парляменті. Перші вибори до парляменту в Праці відбулися на території Карпатської України щойно в 1924 р. Слід також ствердити, що 100-членна делеґація відносно приєднання краю до ЧСР їхала до Праги в травні 1919 р., але чехословацька армія, тоді як окупаційна, вже була в Ужгороді від січня 1919 р.

Сен-Жерменський договір і конституція ЧСР з 1920 р., з прийнятими конституційними змінами, були до дня проголошення самостійности Карпатської України — 14 березня 1939 р. — вихідною точкою не тільки правних взаємин обох країн, але й міжнародно-правного положення Карпатської України взагалі. Проголошенням самостійности створено нові

(Закінчення на стор. 3-ій)

КАР'ЄРА РЕКЕТИРА

Справа осліплення сірчаним квасом Віктора Рісела, відомого американського журналіста, завзятого противника комунізму і рекетирства, привела у висліді переведеного Федеральним Вюром Інвестиґацій слідства до ув'язнення групи нюйоркських рекетирів під проводом Джана Діоґарді, чи як його коротко називають Джанні Діо, і звернула знову увагу громадської опінії на затяжну і завжди ще не розв'язану проблему злочинної діяльности рекетирів в американському світі праці.

Як виходить з повідомлення федерального прокуратора Пола Ф. Вільямса, проголошеного безпосередньо після ув'язнення рекетирської зграї в дні 29 серпня ц. р., ініціятором злочинного нападу на Рісела був згаданий Джан Діоґарді, який з допомогою своїх „посередників" завербував за 500 долярів для виконання злочину молодого хуліґана Абрагама Телві, що його потім, після виконання „завдання", сам же Діоґарді наказав убити, щоб усунути можливість розкриття заініційованого ним злочину. Водночас із цим прокуратор схарактеризував Джана Діоґарді, як надхненника й керівника рекетирства. Приведений вже з в'язниці на переслухання Діо, елеґантно зодягнений в чорний літній костюм і з шовковою білою хусточкою в нагрудній кишені, з обуренням заперечив всі обвинувачення, підкреслюючи свою невинність і непричетність до справи Рісела. Заперечили, ясна річ, свою вину і всі інші (чотири) спільники Джана Діоґарді. Минулого тижня почалося проти Джана Діоґарді ще слідство, ведене Сенатською Постійною Слідчою Підкомісією, завданням якого буде встановити, які зв'язки існували між рекетирами і деякими робітничими спілками і наскільки ці спілки були вмішані в змову проти Рісела.

У зв'язку з цим варто ознайомитися з біографією й кар'єрою цього видатного рекетира, бо вони кидають чимало світла на засяг і на методи діяльности рекетирів не тільки в Ню Йорку, але й у цілій країні.

Народжений 42 роки тому в долішньому Іст Сайді в Ню Йорку, Джан Діоґарді вже малим хлопцем вправлявся в крадженні овочів із вуличних станків і 15-річним юнаком приголомшував кулаком хлопців, відбираючи від них заощаджені ними пенні чи даймн. Дійшовши 20 років, Діо уже досвідчений ґанґстер, атлетичної будови і спритности, став пострахом в одяговій і в вантажно-автовій індустрії. Разом із своїм дядьком Джеймсом Пламері він захопив під свій вплив дві юнії одягових робітників і власників вантажних авт, і встановив свій податок на кожний плащ і кожний одяг, випродукуваний у нюйоркських одягових фабриках. Добився Діо цього впливу й „заробітків", фізично побиваючи непокірних фабрикантів і суперників, погрожуючи їм смертю, нищачи їхні вантажні авта й обливаючи сірчаною кислотою товари, якщо хтось з фабрикантів відмовлявся йти на вимоги рекетирів. 22-річним молодцем Діо став неподільним володарем і диктатором у вантажно-автовій індустрії і був би добився ще більше влади і впливів, якби не зацікавився ним молодий прокуратор Томас Е. Дюї, який довів до засудження Джана Діоґарді за конспірацію, шантажі, побиття та інші злочини на три роки в'язниці, що їх Діо мусів відбути в ославленім Сінґ-Сінґу в рр. 1937-1939.

Вийшовши з в'язниці ще більш безоглядним і рішучим, він не покинув свого „ремесла". З одного боку він почав продавати підприємцям свої послуги для поборювання страйків у фабриках, робітники яких не були об'єднані у професійних спілках, а з другого — почав організувати дійсні і фіктивні робітничі спілки, щоб з їх допомогою шантажувати працедавців, добиваючись від них різних окупів і данини. Так Діо став знову вирішним чинником у колишній спілці Об'єднані Автові Робітники і почав пробувати організувати шоферів таксі. З великим трудом Американській Федерації Праці пощастило відсунути Джана Діоґарді від керівництва в цих спілках, для чого між іншим використано той факт, що в 1954 році він мусів відсидіти 60 днів у тюрмі за несплачення прибуткового податку. Не зважаючи на цю невдачу, Діо почав завзяту боротьбу за здобуття контролі в Нюйоркській Дистриктовій Раді Спілки Шоферів, яка нараховує 125.000 членів. Тільки завдяки спільним зусиллям президента АФЛ-КІО Міні і нюйоркського та федерального прокураторів Гоґенса й Вільямса пощастило зліквідувати цю спробу Джана Діоґарді і відсунути його від будь-якого впливу на згадану спілку. Але й потім, не зважаючи на всі атаки, Діо не залишив рекетирства: він назвав себе „консультантом у робітничих взаєминах", шантажуючи і тероризуючи далі фабрикантів та підприємців. Для цієї мети заінкорпорував Діо навіть окрему установу під назвою „Безстороння Спілка Досліджень", з люксусовим бюром, в якім він „урядував" офіційно, як президент корпорації.

У цій своїй ролі дочекався Діо слідства в двох неприємних для нього справах, а саме у вишантажуванні 10 тисяч долярів від одного підприємства за обіцянку зліквідувати в цім підприємстві трудноці з робітниками і в одержанні 30.000 долярів від двох індустрійних концернів за обіцянку допомогти їм позбутися робітничих спілок.

Своєї діяльности не обмежував Діо тільки світом праці. Займався також разом із своїм братом Томмі професійним боксерством, влаштовуючи різні фіктивні змагання.

Річні прибутки його обраховують кругло на один мільйон долярів. Живе він в люксусовій підміській резиденції і є власником багатьох нерухомостей, нічних клюбів і ресторанів в Ню Йорку і на Флориді. Він одружений, має двоє дітей і своїм зверхнім виглядом нагадує „бизнесмена" високої кляси і становища. Тепер же перебуває у в'язниці, вичікуючи на апартамент в Сінґ-Сінґу або навіть і на трон у вигляді електричного крісла. Не виключене теж, що при його спритності та хитрості йому поведеться „очистити" себе від усіх підозрінь, щоб, вийшовши на волю, займатися далі президентурою в заінкорпорованій „Безсторонній Спілці Досліджень" (Адреса: 250 Вест 57-ма Стріт).

Ольга Мак

ЛОБО

(Оповідання з бразилійського життя)

(2)

При тому жінка усміхнулась, а мені поза шкурою пішов мороз, коли я побачив у її поморщеному старечому роті повно білих штучних зубів. Ті зуби при землистій шкірі обличчя і тьмавих від старости очах виглядали справді чудно і страшно.

— Куди ж ідеш? — спитав я.

— А он... — і вона показала рукою на місто.

— Звідки?

— А он... — і вона показала позад себе на ліс.

— Тяжко нести?

— Як не тяжко?.. Певно, що тяжко.

— Ну, давай, я поможу.

— Хай Бог заплатить!..

Я забрав її клунок, що, як виявилося, був повний різного коріння та зел, завдав його собі на плечі й пішов наперед. На моє велике диво, баба відразу задибала так швидко й легенько, що при бажанні напевне могла б випередити мене або, принаймні йти зі мною крок-у-крок. Лише природжена жіноча соромливість, що не дозволяла йти близенько у товаристві незнайомого мужчини, примушувала її триматися на пристойній віддалі позаду. Спочатку я йшов помалу, потім скоріше, потім ще скоріше — дарма: віддаль між мною і бабою лишалася незмінною.

За годину часу ми вже дійшли до передмістя.

— Тобі куди? — спитав я, скидаючи клунок на землю.

— Мені в ту сторону.

— Ну, а мені — в цю. Бувай здорова!

— Хай Бог заплатить!.. Коли треба буде — спитай он там, біля того містка ворожку Піну. Мене кожний знає.

— Дякую, — відповів я, — я до ворожок не ходжу.

— Часом і ворожка придасться...

— Мені — ні. Хто не має щастя, тому й ворожка не поможе.

— Щастя, як і нещастя, може одне з одного народитися...

— Певно не для всіх: у мене досі з нещастя народжувалося тільки нещастя.

— Всяко буває... Всяко буває... — загадково сказала стара. — Іноли щастя людське валяється на дорозі, треба лише уміти його підняти.

— Ет, балачка на кредит! — відповів я, трохи роздражнений. — Коли б моє щастя валялося на дорозі — вже б я його не проминув, не бійся!..

— Хто знає, хто знає!.. — знову якось загадково усміхнулася стара своєю страшною зубатою усмішкою. — Може й валяється, може й знайдеш...

— Коли?

— Хто знає... Хто знає... Може й сьогодні...

— Як знайду сьогодні, то тобі половину принесу... — сказав я насмішливо.

— Ой, не принесеш, ні!.. — покрутила баба головою. — Зате, як знайдеш щастя — подаруєш мені перкалеву сукonку. Добре?

— Гаразд! — поспішив згодитися я, бо базікання старої мені вже надокучило. — Бувай здорова!

— Хай Бог провадить!.. Стара Піна — не забудь...

Баба лишилася на місці біля клунку, а я поспішно пішов геть. Але коли відійшов уже далеченько й оглянувся назад, побачив, що ворожка стоїть далі на тому самому місці й дивиться мені вслід, похитуючи своєю сивою головою.

Скоро полагодивши свої справи в місті, я вертався додому. На середині дороги захопив мене дощ. Чимдалі він ставав ряснішим, а врешті перетворився в таку зливу, що я ледве розрізняв дорогу. Це було в червні, отже, дощ був холодний, і я скоро промерз до кісток, а тому спішив з усіх сил, мріючи про вогонь і затишок своєї хати. По дорозі, найчастіше назустріч мені, гнали на повну швидкість тягарові авта й таксівки і, порівнявшись зі мною, обхляпували мене з ніг до голови рідким болотом. За кожною такою немилою зустріччю я лаяв крізь зуби шоферів, але вони, звичайно, мене не чули.

Вже коли доходив до того місця, де мав звертати з шосе на стежку до своєї оселі, побачив я на дорозі якийсь предмет, що видався мені спочатку великим каменем, або брилою землі. Однак, у той момент, коли я хотів цей камінь оминути, він поворухнувся і жалібно заскимлів. Я нахилився і побачив зовсім молодого, може, п'ятимісячного вівчурика, що підвівся на передні ноги, а ціла його задня половина лишалася нерухомою і мокла в калюжі, густо зафарбованій кров'ю.

— Ет-та, барбарідаде!*) — скрикнув я із щирим жалем. — Ті шофери їздять, як божевільні, і не вважають ні на що!.. Бідний песик!.. Тебе треба б було з милосердя добити, але я не маю чим...

А нещасна тварина дивилася на мене благальними очима і пищала так болісно й наполегливо, аж у мене серце стискалося.

— Га, нема що робити!.. — сказав я. — Віднесу тебе трохи набік з дороги, і там ти собі дійдеш... Що ж я пораджу?.. Всім треба вмирати, так чи сяк...

І я, як тільки можна було обережніше, підняв песика, що заскимлів при тому на повний голос, відніс його з дороги і поклав на траві під кущем. Мав у кишені дві цукорки, що їх одержав у здачі за дрібні гроші, розгорнув з папірців і тицьнув вівчарикові під носа:

— Їж!..

Песик проковтнув їх, як муху, і запищав знову.

— Гей, бідачисько, — мовив я, — більше нічим тобі не прислужуся!.. Лежи собі й чекай на свій кінець, а я вже піду, бо під цим дощем розмокну, як сіль...

І пішов, а песик скимлів за мною, як дитина.

Прийшовши додому, я насамперед розпалив вогонь, приставив варитися кулешу, потім видоїв кіз, позбирав яйця, і при тій роботі не помітив навіть, як смерклося. Повечерявши вже при свічці, я сів собі проти гарячої печі і, підкидаючи дров до вогню, курив і думав. Я завжди любив сидіти ввечері біля вогню і думати над тим, що я — мудрий чоловік. Жив собі спокійно й безтурботно. Не мав жінки, яка могла б першого-ліпшого дня від мене втекти, не мав дітей, що могли б померти від хвороби, не мав приятелів, які могли б зрадити, не мав сусідів, які могли б скривдити, не мав обов'язку вставати на годину й поспішати до праці, не мав клопотів ні з кредиторами, ні з боржниками, ні з фіскалями, не журився ні купівлею, ні збутом — нічим. Тепер я — вільний чоловік! Правда, моя хата брудна і порожня. Але що з того? Я маю старе ліжко, на якому можу виспатися всмак, маю кривоногий стіл, при якому можу з'їсти, маю одинокий власноручно збитий стільчик, на якому сиджу біля вогню — і досить з мене! Ось тепер приїжджають купці за помаранчами. Якщо маю охоту зривати — продаю. Якщо не хочу лазити по деревах — не продаю. Моє право на те! Працюю, коли хочу, роблю те, що хочу, а можу й нічого не робити — і всякому до того зась!

*) „Барбарідаде!" — дослівно: „варварство". Вигук обурення або досади.

Я СКАЗАЛА ЙОМУ...

Я сказала йому, що прийду,
Та вночі заблудила в саду.

І ніде я його не знайшла,
Бо акація рясно цвіла.

А коли опадали сади,
Як сказала йому: „Підожди!

Підожди до весни, до тепла!"
Він промовив: „Здорова була!"

Як пішов, то і досі нема
Вже давно відшуміла зима.

Ой, навіщо ж собі на біду
Заблудила я в тому саду.

ПЛ. ВОРОНЬКО

ЮВІЛЕЙНІ СВЯТКУВАННЯ ПЛАСТУ В НІМЕЧЧИНІ

Головна Пластова Булава проголосила цей рік — Ювілейним Роком. Саме тепер припадають одночасно подвійні роковини: 45-річчя Пласту та 70-річчя Олександра Тисовського — його основника й ідеолога д-ра Олександра Тисовського — „Дрота".

На святкування цих ювілеїв, що відбулися в Німеччині, прибули Дрот з дружиною, запрошений Крайовою Пластовою Старшиною. Головна Пластова Булава, як представник цілого Пласту, включилась у ці святкування з усіми своїми з'єднаннями.

Д-р О. Тисовський з дружиною, який живе в Австрії, прибув до Німеччини та замешкав на хуторі в Гохлянд біля Кеніґсберґу, над р. Ізарою, недалеко пластового табору. 9-го серпня 1956 р. — в день 70-их народин Дрота — усі учасники табору вимашерували зі смолоскипами під кватиру Дрота та привітали Ювілята в роковинами. Похід зі смолоскипами на тлі чудової ночі робив незабутнє враження. Дрот, зворушливий глибоко, прийняв цю своєрідну дефіляду і щиро дякував її учасникам.

12-го серпня Дрот прибув до пластового табору, де рівночасно з'їхались автобусами запрошені гості, для відзначення обох ювілеїв Пласту. Святкування започаткувала Архиєрейська Служба Божа, яку при полевому престолі відправив Архиєпископ Кир Іван Бучко. Сослужили пл. сен. о. д-р Іван Гриньох і о. канцлер Іван Леськович, діяконував о. д-р Мирослав Марусин. Православну Літургію відправив о. Протоєрей Палладій Дубицький, який привіз привіт від УАПЦ в імені Митрополита Нікапора.

Після Служби Божої відбулася святочна академія, що її відкрив і привітав Ювілята й гостей голова Ювілейного Комітету пл. сен. о. д-р І. Гриньох. Вітали Ювілята: від Крайової Пластової Старшини — пл. сен. доц. Дам'ян Пеленський, від УХРуху в Німеччині — проф. Гнат Мартинець, від УМСХ — проф. д-р Я. Гинилевич, від централі УМСА — пані О. Савицька, від СУЖ — інж. Дм. Андрієвський, від СУМ-у, що виделеґував на свято свій Відділ з прапором — п. В. Леник, від Братства Закарпатців і інших. Від цілого Пласту та в імені Головної Пластової Булави вітав Дрота пл. сен. д-р Атанас Фіґоль.

По привітаннях, Дрот — глибоко зворушений, відповів присутнім та подякував усім, що відмітили 45-літню працю Пласту для Української Спільноти. У короткій промові до пластової молоді, Дрот закликав покоління, що тепер приходить на зміну, щоб новими молодечими силами, при нових засобах, по змозі краще будували народові майбутнє.

Після обіду відбулись пластові гри й —забави, та — змагання копаного м'яча між сеньйорами та новаками, у яких новаки перемогли у відношенні 8:5. Ввечорі відбулась святочна ватра, яку підпалив Дрот з пластунами. Крім офіційної частини була програма, зложена з рецитацій та пісень до теми: „45 років Пласту і життєвий шлях О. Тисовського", укладу пл. сен. Івана Волянського. На закінчення була „весела ватра". Місцевими господарями свята були команданти таборів: пластунок — пл. сен. Орися Гарасовська, пластунів — пл. сен. Іван Керестіль. Перебіг свята фільмувала українська фільмова експедиція „Орбіт".

Д-р О. Тисовський відвідав ще 14-го серпня новацький табір в Новому Ульмі, —15-го серпня ревізитував сумівський табір. Дня 16-го серпня Дрот виголосив в „Голосі Америки" слово до всіх пластунів світу. В часі свого побуту в Німеччині, д-р О. Тисовський зложив візиту Кир Іванові Бучкові та всім центральним установам (Апостольська Візитатура, ЦПУЕН, УВУ, УМСХ, ЗУАДК, часописам: Християнський Голос, Український Самостійник, Шлях Перемоги, Сучасна Україна, а в Новому Ульмі Українські Вісті).

З нагоди ювілею Дрота Діловий —Ювілейний Комітет в Ню Йорку видав друком його життєпис та ілюстровану одноднівку, яку розіслано до усіх пластових з'єднань і проводів. В дальшому ході ювілею є заплановане видання серії марок та відзнаки. В 1957 р. відбудеться Зустріч Пластунів Америки та Канади, присвячена 45-річчю Пласту. В підготовці є теж перевидання основного підручника пластування п. н. „Життя в Пласті" у новій редакції д-ра О. Тисовського. Це буде книжка, що найдеться небавом в руках української молоді.

Рівночасно з нагоди 45-річчя Пласту приходиться відмічати й тих, що особливо причинилися до розвитку Пласту в краю і на еміґрації. Тут на перше місце висувається особа Начального Пластуна проф. Северина Левицького, загальновідомого й любленого Сірого Лева.

КОНСЕКРАЦІЯ ЄПИСКОПА-НОМІНАТА ЙОСИПА ШМОНДЮКА ВІДБУДЕТЬСЯ 8-го ЛИСТОПАДА В ФИЛА., ПА.

Филаделфія, Па. — Як повідомляє тижневик „Шлях" 8-го листопада ц. р. відбудеться в Филаделфії в катедральному храмі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії консекрація новонайменованого єпископа Йосипа Шмондюка. Єпископ Йосип Шмондюк є єпископом-помічником Филаделфійського Екзарха Архиєпископа Кир Константина. Консекрація почнеться в 4-ій годині по полудні. Архиєрейську Службу Божу відправить і чину консекрації довершить Архиєпископ Кир Константин, а співконсекраторами будуть єпископи Кир Амврозій Сенишин, ЧСВВ — Стемфордський Екзарх і Кир Николай Елько — Питсбурзький Екзарх. Проповідь виголосить Кир Ісидор Борецький — Екзарх Східньої Канади з Торонта.

ЗАМОВКЛО СЕРЦЕ ВЕЛИКОГО ІНЖЕНЕРА

I вже не знаю сам, чи це ява, чи сон це,
Як срібний маховик кружляє у душі. —
А в вічі б'є мені нове, сліпуче сонце,
І в серці золоті стукочуть рушії...

В повені щоденних вісток та сенсацій про світові події вплітаються щораз частіше вістки про смерть людини, з якою ми ще вчора говорили, людини, в повній силі віку та творчих задумів.

Ненадійно наспіла трагічна вістка про смерть інж. Михайла Коса, українського патріота-громадянина, та великого інженера-винахідника. Усім, що мали нагоду зіткнутися з небуденною особистістю покійника, якому доля не поскупила ні вроди, ні розуму, ні щастя, ні здоров'я, здавалося, що та людина всіх нас переживе та зайде в новому світі дуже високо. І тому вістка про його н е н а д і й н у смерть потрясла широкими колами українського громадянства по широкому світі. 15-го серпня ц. р. його серце, що здавалося було таке сильне, як сталеві рушії, які він конструював — неждано замовкло на завжди в 52-му році життя. Сціп серця — ця модерна американська недуга, яка вдаряє людину, як кобра: ненадійно й скоро.

Інж. Михайло Кос помер в Ітаці, Н. Й., куди його 2 роки тому стягнула з Канади Американська Фірма Борґ енд Варнер на відповідальний пост дослідчого інженера з платнею $10,000 на рік. Завданням покійного було прослідження можливостей застосування газової турбіни до погону самоходів. Над тією проблемою почав серйозно працювати, зібравши велику літературу з цієї ділянки, головно з Німеччини, де фірма „Опель" поробила вже численні досліди.

Заступлення бензинового рушія газовою турбіною, зробило б революцію в автомобілевім та бензиновім промислі та подешевило б самоходи. На цю тему я говорив з покійником в неділю 13 серпня, два дні перед його смертю. Він оповідав мені про свій найновіший винахід „Відосереднє спрягло", яке фірма Борґ енд Варнер стосує тепер в комбінації — автоматична пральня та сушарня, виеліміновуючи один електричний рушій та здешевлюючи цей продукт на $25.

В вересні ц. р. він мав взяти участь в з'їзді високошкільників в Ню Йорку, а десь при кінці року мріяв про можливість перенесення з Ітаки до Шикаґо, де є більше скупчення українців, за якими він з дружиною доволі вже стужився.

Але не судилося, — замість нього його труна переїхала з Ітаки до Торонто на вічний спочинок. Канадійська земля, що стала йому батьківщиною в скитальщині, стала йому теж батьківщиною по смерті. В Торонті, може люди забудуть про його могилу, але його ім'я буде жити так довго, як довго вироблятимуть 2-тактовий рушій внутрішнього горіння, який він сконструював для погону механічної пили в фірмі Маль в Торонто, та який названо Кос-Мотор.

Михайла Коса, я зустрінув перший раз в 1927 році на Львівській Політехніці, де він перенісся з високої технічної школи в Данціґу і де звернув загальну увагу усіх студентів елеґантним зовнішнім виглядом та моноклем. Цей монокль, це була одна з його нешкідливих екстраваґанцій.

До технічних наук він мав вроджений хист і тому в дуже короткім часі вибився з-поміж кількасот студентів, здобуваючи собі пошану навіть серед професорів україножерів. Він мав глибоке знання в ділянці рушіїв внутрішнього горіння і ми не раз були свідками словного двобою між ним а славою львівської політехніки проф. Еберманом, у якого він робив проєкт Дізеля та якого густо часто заганяв в кут своїми питаннями.

Передвчасна смерть батька, відомого галицького лікаря, поклало на нього обов'язок опікуватися двома молодшими братами, Романом (інж. лісником, що живе тепер в Шикаґо) та Анатолем (адвокатом та композитором, ще живе тепер у Львові). Ці важкі обов'язки не дозволяли йому всеціло посвячуватися праці в студентських організаціях. В моїй пам'яті залишився проте теплий спогад про 3-річний час його князювання в корпорації „Багряний Квіт".

В 1932 році він дістав на Львівській Політехніці диплом інж. механіка та одружився з д-рою Вірою Яцкевич, першою українською жінкою — адвокатом. Свою професійну кар'єру почав як вчитель в технічній школі в Дуброві Гірничій на Шлеську, звідкіля переходить на становище інж. конструктора до фірми Лільпоп-Рав-Левенштайн в Варшаві. З початком 2-ої світової війни перейшов до фірми Охснер до Бельська на становище начального інженера. На скитальщині працював як перекладач в таборі УНРРА в Інґольштаті, а пізніше, як секретар станиці ЗУАДК-у в Мюнхені — та керівник його Відділу в Штутґардті.

1948 р. переїхав до Канади на становище інженера до фірми Маль в Ґвельфі з відкілля переїхав до станиці тієї фірми до Торонто.

Інж. Мих. Кос має за собою низку патентів та наукових статтей, розкиданих по різних канадійських та американських журналах. Він був не тільки непересічним інженером, але теж неперевершеним амбасадором української справи між чужинцями — і тому його смерть створила широку прогалину в рядах української еміґрації та вузькім колі родини, знайомих та колеґ по фаху.

Не маючи змоги віддати йому останньої прислуги на похоронах в Торонто, пишу цей короткий спогад про нього, і хай він буде грудкою землі на його домовину від загалу українських інженерів.

Лев Яцкевич.

Річні Збори Української Американської Культурної Фундації в Дітройті

В п'ятницю ввечорі, 7 вересня ц. р., в Українському Народному Домі в Дітройті, відбулися перші річні Збори Української А м е р иканської Культурної Фундації, яка рік тому започаткувала навчання української мови у Вейн університеті. Українська мова признана там нарівні з іншими чужими мовами. Фундація зібрала в минулому році 2,000 долярів на покриття коштів, зв'язаних з курсом української мови. На цей рік заплановано початковий і вищий курси української мови. Викладачами будуть проф. Рудий і проф. Цап. За звітом президента Фундації, професора Вейнського університету д-ра С. Мамчура, в минулому році Фундація мала 91 звичайного члена, з-посеред окремих осіб і організацій, які склали по 5 до 50 дол., та чотирьох досмертних членів, які склали по 100 дол. Між цими останніми є також Український Народний Союз, який пожертвував в минулому році 100 дол. для цілей фундації, а в цьому році знову поновив свою стодолярову пожертву. На цих річних Зборах передав чек від УНСоюзу головний контролер п. Іван В. Іванчук.

Найважливішою п р о б л е мою, якою займалися Збори Фундації, це була справа відвідувачів курсів української мови, самих студентів. На превеликий жаль, до цього часу не було в рядах української молоді такого зацікавлення цими курсами, як воно повинно бути. Однак існує надія, що однаково старше, як і молодше покоління дадуть підтримку Фундації в її добрій роботі — вписами на курси та пожертвами. Таку надію висловив і названий вгорі президент Фундації.

Після короткої дискусії вибрано Управу на 1956/57 рік в такому складі: д-р С. Мамчур — президент, Іван В. Іванчук — 1 заст. през., адвокат Д. Квітковський — 2 заст. през., адвокат С. Луцький — касир, В. Цимбаліст — фінансовий секретар, О. Шустер — рекордова секретарка, проф Розгін — секретар української мови А. Д у д и н с ь к а — секретарка англійською мовою, А. Дудинська — вою, В. Кізел — адміністраційний секретар і проф. Рудий — адміністратор курсів. Збори Фундації рішили звернутися з закликом до місцевого українського громадянства, щоб воно збірними зусиллями заохочувало молодь до відвідування університетських курсів української мови, не тільки з моментів національного престижу, але й суто-практичних причин: знання української мови вже тепер облегшує отримання праці в деяких ділянках чи поширює коло професійних інтересів, а на університетських студіях дає відповідне число необхідних „пунктів".

Курси відбуваються в такому порядку:

Ukrainian 110 — Elementary Ukrainian—a beginning course. 4 credits. Monday and Wednesday 6:20—8 p. m.

Ukrainian 230—Intermediate Ukrainian—4 credits, for those who have a basic knowledge of Ukrainian and wish to continue at an advanced level.

Tuesday and Thursday 6:20—8 p. m.

These courses may be taken without a high school diploma or previous college work.

Information from Prof. W. Rudy, Dept. of Slavic Languages, 437 Putnam, telephone TEmple 1-1450, Extention 424.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ще в справі українських платівок

У листі Української Фірми „Арка" в Ню Йорку до редакції „Свободи" („Свобода", 29-го серпня ц. р.) у справі українських платівок читаємо, що,....найбільше болить... продуцентів українських платівок відсутність фахових, критичних рецензій на платівки..." і, що „...досі ніхто із наших музикологів не помістив у пресі ані одної статті на тему так важної ділянки, якою є продукція платівок на еміґрації... А продуценти цих же українських платівок „жадні Ваших голосів..." — себто голосів українських музикологів. Чи, як вірніше треба би сказати, музик (бо не кожний музика є музикологом, себто музико-знавцем з спеціяльними університетськими студіями в ділянці наукових дослідів окремих музичних проблем; та й не кожний критик мусить бути музикологом, і навпаки).

Чи справді тут вина українських музик, що вони, буцімто, не цікавляться ділянкою наших платівок й нічого про неї не пишуть, чи може більше тут вини по стороні самих продуцентів платівок?!

Отже у справі відсутности фахових, критичних рецензій на платівки, яка так болить продуцентів. Чи вони будь-коли зверталися до будь-кого з наших дуже нечисленних музик-рецензентів з проханням написати фахову критику на наґрані платівки і чи до цього прохання вони долучили відносні платівки?! У наших умовах, в яких редакції наших часописів все ще не мають своїх постійних фахових музичних рецензентів, завівся такий звичай, що здебільша самі артисти, які виступають з власним концертом, звертаються до того чи другого нашого професійного музики з приханням написати рецензію, долучуючи до цього прохання, очевидно, квитки на концерт. Коли б таким шляхом пішли й продуценти платівок, то мабуть вже віддавна мали б бажані рецензії.

Та даруйте нам, Панове продуценти українських платівок: рецензії на що, чи на кого?! Скільки в нас є платівок, наґраних з метою вкладу й користи для рідної культури, а не тільки з метою якнайуспішнішого продажу серед широкої публіки, з підібранням відповідного репертуару, чи навіть і виконавців, що найближче підходить під смак цієї широкої публіки, який очевидно, не завжди керується критерієм з мистецької вартости. Скільки серед цих наших платівок надаються для професійної критики? Де є платівки, на яких наґрані найважніші твори нечисленних українських композиторів на еміґрації, де платівки наших передових інструменталістів, п і я н і с т і в, скрипаків, челістів не тільки в українському, але й у всесвітньому репертуарі? Скільки наґрано платівок співаків у цьому репертуарі, який вони виконують найкраще, а не в Бог-зна якому, наспіваному ради — гляди вище — смаку широкої публіки?! Чи не дивно, що й досі нема напр. платівок українського мішаного хору, найбільшого тепер в Америці, що виступає з одинокою у вільному світі українською симфонічною оркестрою?! (Підкреслюю, що особистий зв'язок автора цих рядків з обома цими організаціями тут ні-при-чому). Ініціятиву в усіх цих випадках мусять дати самі продуценти — і то не тільки у формі побажання, але й у формі технічного переведення, цілого процесу наґрання, — бо ж від того вони й продуценти! Арґумент, що, мовляв, „хто в нас купить платівку піяніста, чи оркестри?" нестійкий: адже ще не було прецеденсу, ще не було взагалі такої платівки, отже слід спершу спробувати й переконатися! Та коли наші продуценти платівок хочуть, щоб до цієї ділянки відноситися з повагою і підходити до неї з критеріями професійности, тоді їх обов'язком є подбати і про іншого роду платівки, як тільки ті, що їх у подавляючій більшості, маємо досі.

Очевидно, будучи бизнесменами, а не музиками, їм годі самим рішати, хто і що мав би чи повинен, наґравати. Тому, на думку підписаного, наші фірми виробництва платівок повинні мати своїх постійних музик-фахівців, як дорадників, з якими такі справи можна би спільно обговорювати і рішати. В першу чергу треба би накреслити плян праці, себто наґравання, з якоюсь ідеєю й метою, а не лиш принагідно й хаотично, як це робиться досі. Може тоді, чи пак в майбутності, ділянка виробництва українських платівок на еміґрації стала б важливою не тільки в ділянці українських бизнесів на еміґрації, але, що важніше, і в ділянці розбудови української культури.

Антін Рудницький.

Встановлено новий навчальний плян для шкіл України

Міністерство освіти УССР затвердило новий навчальний плян для початкових, семирічних і середніх шкіл України. З нового навчального року в 3-7 клясах та лекції праці і практичні заняття приділяється дві години на тиждень. Збільшено кількість годин на вивчення чужої мови в 5-ій клясі, біології в 7-ій, української літератури у 8-ій, хемії та чужої мови у 9-ій клясі. Курс економічної географії чужих країн у 1956-1957 році вивчатиметься не тільки у 8-ій, але й у 9-ій клясі. Для цього приділяється тепер по дві години на тиждень. Вивчення курсу конституції СССР переноситься з 7-ої до 10-ої кляси. В 10-ій клясі касується курс психології. Загальна кількість навчальних годин на тиждень збільшується на одну-дві години.

● **Губернатор** стейту Коннектикат, Абрагам Рібікоф, визначив 3,000-долярову нагороду тому, хто допоможе викрити злочинця, який вкинув у ставок 6-тижневу дівчинку Синтію Руотоло з Гемдену.

ПРИЄДНАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО УССР

(Закінчення зі стор. 2-ої)

правні умови, якими перекреслено дотеперішні взаємини між ЧСР та Карпатською Україною і створено нову міжнародно-правну ситуацію. Акт проголошення самостійности є важливим ще й тому, що він є виразником волі населення, виявленим через конституційно обраних членів Сойму й Уряду.

З наведеного стислого огляду правних взаємин між обома країнами ясно виходить, що по ліквідації ЧСР і проголошенні самостійности Карпатської України, всі зв'язки д е р ж а вно-правного характеру між ними перервано. Обновлення ЧСР по другій світовій війні відбулося в зовсім нових міжнародно-правних умовах, на зовсім відмінній базі й без фактичної участи леґальних представників Карпатської України.

Такі ствердження конституційности правних актів Уряду й Сойму Карпатської України потрібно зробити саме тепер, коли починають знову практикувати у відношенні до нашого краю політичні методи й способи, як до „землі без імени й господаря".

Приєднання К а р п а тської України до УССР (не до СССР, як дехто пише) по другій світовій війні було переведене договором між ЧСР та СССР. Цей акт не знайшов досі однозгідної оцінки в українських політичних колах і не є ними належно розроблений.

Д-р Е. Бенеш, на початку своєї екзильности в Лондоні виявив інтерес і до Карпатської України, як передмюнхенської частини ЧСР. З уваги, одначе, на український характер краю та просовєтське політичне наставлення д-ра Бенеша, в своїх офіційних і приватних розмовах висловлював він сумнів до такої можливости.

Інші тогочасні провідні чеські політики висловлювали також подібний погляд, наголошуючи у к р а ї нський характер країни, з чого робили самозрозумілий висновок, що Карпатська Україна має належати до України. Прямо дивним є сьогодні, що ті самі особи, чехи, зв'язані з Фрі Юроп, поширюють всякі теорії про насильство над ними, страх і под. та „переорієнтовуються" у власну користь.

Не маємо наміру розглядати тут, чи і до якої міри „насильство" мало вплив на таке вирішення справи, але, розглядаючи їхні заяви з часу побуту в Лондоні, набираємо переконання, що вони є щирі й добровільні. І так, д-р Бенеш в 1944 р. заявив: „Уважаємо за потрібне, щоб Подкарпатська Русь була нам звернена, бо вона входила в склад наших передмюнхенських кордонів. Коли, одначе, карпатські українці (русини) рішать приєднатись до совєтських українців, не будемо їм в тому перешкоджати". В жовтні 1944 р. д-р Бенеш в присутності делеґатів Словацької Народної Ради в Лондоні заявив що „затримання Рутенії при Чехословаччині не можна уважати за тривале".

Д-р Г. Ріпка в своїй книзі „Поневолена Чехословаччина" пише в тім сенсі, що коли б Росія стала безпосереднім чеським сусідом, чехи охоче відступили б їй Подкарпатську Русь, яка мала автономний статус і не була ніколи інтеґральною частиною Чехословаччини, як це було у випадку пограничної території, заселеної судетськими німцями.

Такого роду заяви мали місце не тільки в колах чеських політиків на еміґрації, але й в чехословацькому парляменті, де видатний чеський політик д-р Ярослав Странський 12 грудня 1946 р. зробив таку заяву: „Коли по звільненні нашої республіки було чути голоси за приєднання Карпатської України до Совєтської України, не дав на себе уряд впливати жадними т. зв. престижевими причинами і не ставився проти злуки наших українських громадян з їхніми братами з матірнього краю. Було то рішення, правильність якого потвердить історія. Рішення, якого не жалуємо і якого напевно ніколи не будемо мусіти жалувати".

(Закінчення буде)

ПРОФ. ОЛЕКСАНДЕР НЕПРИЦЬКИЙ-ГРАНОВСЬКИЙ В МОНТРЕАЛІ

Українці в цілому світі можуть бути горді, що одним з делеґатів ЗДА на Х-тий Інтернаціональний Конґрес Ентомологів, який недавно відбувся в Монтреалі, був визначний український вчений, громадський діяч і проповідувач серед чужого світу правди про Україну, Голова Організації Державного Відродження України, Олександер Неприцький - Грановський, професор Університету Міннесоти.

Цю нагоду використала філія Українського Національного Об'єднання в Монтреалі, щоби членство і місцеве українське громадянство почуло слова одного із найстарших своїх визначних і заслужених провідників з терену ЗДА. Проф. Ол. Н. Грановський мав дві зустрічі. Одну в середу дня 22 серпня, а другу в залі Д'Арсі МкҐі в п'ятницю 24 серпня. Проф. О. Грановський говорив на тему: „Проблема України і наші сучасні завдання". Справді кожний пересічний думає собі, що зміст йому знайомий, — але промовець голоровив зі серця про те, що бачить в сьогоднішній дійсності і над чим боліє. Власне тому доповідь зворушувала слухачів до дна душі, бо була наче б мовою батька до своїх дітей, якої в житті мало коли є нагода почути.

В. З.

700 ОСІБ НА СОЮЗОВОМУ ФЕСТИНІ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

кий Відділ „Голосу Америки", який вислав на імпрезу своїх представників, що записали деякі точки програми на платівках для передачі їх в Україну. Рівночасно записано для тієї передачі й короткі інтерв'ю про УНСоюз з його гол. предсідником Д. Галичином та про „Свободу" з її редактором А. Драганом.

Пластуни займаються фестиновою програмою

Фестинову програму, враз із повним прибутком з неї, передано цим разом пластунам з Пластових Станиць у Джерзі Сити і Ню Йорку, які теж допомагали управлінню Союзівки у зв'язаних з фестином працях. Програму, якою займались пані з Пластприяту з Джерзі Сити, можна було, з уваги на дощ, перевести тільки частинно, але й це, як нас інформовано, „поплатило труд".

Гості з усіх усюдів

Як згадано, гості з усіх усюдів, зокрема відомі союзові діячі та багато молоді, не злякалися дощу та зв'язаних з цим невигод і взяли участь у фестині. Були присутні члени Гол. Уряду УНСоюзу: гол. предсідник Д. Галичин і його заступник адв. М. Пізнак, голов. секретар Г. Герман і гол. касир Р. Слободян, усі з родинами, голова Контрольної Комісії д-р В. Галан з Филаделфії та член тієї Комісії П. Кучма з Ню Йорку, головні радні п-ні Марія Демидчук і д-р Я. Падох з Ню Йорку та Вас. Гузар з Рачестеру. Приявний був на фестині голова найбільшого Відділу УНС в Канаді п. Мота, був відомий союзовий діяч з Дітройту п. Головчак та багато інших видатних працівників цієї організації, в цьому секретарі і урядовці Відділів, п-ні Анна Прискович з Ансонії не тільки сама приїхала, але ще й повний автобус гостей привезла. Було теж багато відомих громадян з професійного, культурно-мистецького та громадського світу. Тим то фестин, хоч і „мокрий", відбувся з великим успіхом.

Спортовий турнір

Із фестином був до деякої міри зв'язаний відбиванковий турнір за чашу Українського Народного Союзу, з участю дружин: „Тризуб"-Филаделфія, УСК Ню Йорк, „Скала" Нюарк, „Стріла" Трентон і „Беркут" Перт Амбой, який закінчився перемогою УСК Ню Йорк. УСК переміг у фіналі „Скалу" Нюарк в двох сетах 2:0. Святочне вручення чаші УНСоюзу переможцеві довершив гол. предсідник УНСоюзу п. Д. Галичин в приявності організаторів турніру пп. інж. Т. Грицая, Ігора Сохана, Богдана Гайдучка і Володимира Кваса.

СТ „Україна" - Торонто перемогла УСК Ню Йорк

Нюарк, Н. Дж. — В суботу 15 ц.м. відбулися на грищі „Шіценпарку" в Норт Берґен, к. Нюарку товариські футбольні змагання між СТ. „Україна" Торонто, трикратним чемпіоном канадійської окружної футбольної Ліґи і УСК Ню Йорк, з вислідом 3:1 для „України",

По суботнішних змаганнях СТ „Україна" Торонто і УСК Ню Йорк були гостями Т-ва „Чорноморська Січ" в Нюарку на осібному прийнятті-зустрічі, що було влаштоване з нагоди зорганізування при цьому Т-ві футбольної дружини СТ „Чорноморська Січ" і інших спортових секцій. По прийнятті відбулася в залі Т-ва „Чорноморська Січ" забава в якій взяли участь змагуни, спортовці і численні гості.

Збудовано ракету, що летить із швидкістю 5,000 миль на годину

Ню Йорк. — Командування летунських збройних сил і Кортисс-Райт Корпорейшен подали до відома, що у ЗДА збудовано і випробувано вже гіперсонічну ракету, яка досягає швидкости 5.000 миль на годину. Ракету, що її збудовано в фабриках корпорації Кортисс-Райт у Санта Барбара в Каліфорнії, названо Гіперсонічним Пробним Возом (Гайперсонік Тест Вігікл — ГПВ). Досі збудовано і випробувано на летунських військових базах 15 таких ракет. Ця ракета, довга на 10 стіп, складається із двох частин і її вистрілюють з рухомого апарату. Перша частина складається із семи менших ракет, що пускають в рух другу частину, яка складається із чотирьох ракет. Представники фабрик корпорації Куртисса-Райта заявили, що ракети цієї революційної конструкції є першими того роду і що летунське командування плянує збудувати цілу серію ще скоріших ракет іншого вигляду. Праця над тепер збудованою ракетою ГПВ почалася ще в 1953 році і перші спроби з нею вібулися в листопаді 1954 року.

Спорт

ТРИЗУБ — ФАЛЬКОНС (Елизабет) 2:0

Филаделфія, 9 вересня 1956. — Віце-майстер аматорського футболу ЗДА на 1956 р. УСТ Тризуб, Филаделфія, переміг на грищі „Лайтгавз", в присутності 1,600 глядачів — другу професійну команду країни — Поліш Фальконс СК, Елизабет — 2:0 (1:0). Тризуб використав один із двох признаних метів карних (Гарасим) та переважав противника у твердих, але фер змаганнях. Володимир Чижович здобув ведення у першій півгрі у 41 хв. Зустріч проходила в дружній атмосфері.

Двійка професійної Збірної ЗДА — Брови — Грабовскі, була „заткана" знаменитою грою Володимира Куденка, найкращого змагуна дня. Дефензива Тризуба грала краще за оборону поляків. Крім Куденка, в Тризубі вирізнились: Фрайманіс, Еньо Чижович, Гарасим та ефектовний крайник Чернявський.

Після серії перемог з найкращими командами країни, як Гармарсвил Питсбурґ 3:3 і 2:1, та СК Кютіс Ст. Люїс 0:1 — Тризуб відкрив новий сезон товариськими змаганнями в Бофало 3:3 і Рочестері 0:2 — проти УАСТ Рочестер.

Склад УСТ Тризуб: В. Коринюк, Н. Варварюк, М. Панкевич, В. Королик, В. Куденко, Б. Марчук, В. Гарасим, Е. Чихович, В. Сеник, М. Вільк, В. Чижович, В. Фрайманіс, Л. Луценко, д-р Павлічка, С. Чернявський, М. Вітюк, П. Світенко, І. Чижович.

Б. Прудиус

22-го вересня, або 21 жовтня ц. р. Тризуб гратиме в Ню Йорку відплатні змагання проти Фальконс.

„УКРАЇНА" МОНТРЕАЛ ЗДОБУЛА ТРОФЕЙ „МекКЕЛЛЕРА"

Вдруге в цьогорічному футбольному сезоні минулорічний віце-майстер Канади, „Україна", здобула важливу перемогу, цим разом у фіналі за трофей „Мек Келлера", над сильною італійською дружиною „Канталія". Згаданий трофей вперше здобула „Україна" в 1953 році у подібно великому фіналі з „Гакоаг" 2:0 і від цього року завзято держить його. В роках 1954 і 1955, співласником трофею була власне „Канталія", через нерішення вислідів в обидвох останніх фіналах. Та в цьому році „Україна" не тільки вирішила цю традиційну велику гру в свою користь, але і здобула також вже на власність цей прекрасний трофей. Зірками змагань були: Зенон Снилик, Теодор Безпалюк і воротар червоно-чорних, перший здобув ведення і випрацював догідну ситуацію для Безпалюка, який уточнив вислід до 2:0. Воротар жертвенно здобув т. зв. „шат авт".

Україна — Канталія 3:0 (2:0)

Тиждень після фіналу, зустрілися знову обидва „архипротивники", тим разом, за останні між собою мистецькі точки, що від висліду цієї зустрічі, в головній мірі, мало залежати, котра із дружин стане дійсним кандидатом на першуна Нац. Ліґи Монтреалю.

Трикратний першун Монтреальської Ліґи „Канталія" підготовила свою репрезентацію якнайкраще, включивши останньо в свій склад інтернаціонала Курта Васту з Відня. У завзятій грі переможцем знову вийшла „Україна" з небувалим вислідом для італійців 3:0. Ворота для червоно - чорних здобули, Снилик (одинадцятка) і Шило 2, з цього одні ворота при кінці другої півгри в часі, коли „Україна" грала без Снилика, в десятку. Таким чином „Україна" випередила усіх своїх противників щодо здобутих точок і якщо останні двоє змагань, з „Вісною" і „Атенами", вирішить у свою користь, —матимемо першого в цьому році нового чемпіона на цьому континенті!

Цього саме чекаємо і гаряче бажаємо нашим Монтреальцям!

Ом. Твардовський

УСК Ню Йорк — УСК Гартфорд 5:2 (2:1)

В неділю 9 вересня точно о год. 3:45 о. Когут із церкви св. Юра в Ню Йорку перший викопнув м'яч і подав сиґнал до бою двох українсько- американських команд: УСК Гартфорд та УКС Ню Йорк.

Вже перші хвилини гри показують, що УСК Гартфорд, хоч і молода дружина, проте буде боротися завзято й УСК-ові Ню Йорк не легко буде з нею справитися. Вправді, вже по перших п'ятнадцяти хвилинах гри УСК Ню Йорк веде 2:0 зі стрілів Гивеля та Арндта, але незабаром Гартфорд гарним стрілом здобуває свої перші ворота.

В другій половині гра досить вирівнана і в 8-ій хв. УСК Гартфорд вирівнює 2:2. Та рутина і амбіція змагунів УСК Ню Йорк перевищають симпатичних українців з Гартфорду і вже в 35-ій хв. гри другої половини УСК Ню Йорк веде 5:2 зі стрілів Арндта, Павлюка та Гивеля.

В УСК Гартфорд, зокрема, подобався воротар, хоч усі інші змагуни виявили неабияку завзятість, а дуже часто і вмілість грати в копаний м'яч. Це тим інтересніше, що наш сусід з Гартфорду є доволі молодою дружиною, а крім того, має вже і резерву старших, як теж робить заходи для організації юньйорів.

В УСК Ню Йорк помітна була ще вакаційна атмосфера змагунів, хоч іноді бачили ми проблиски справжньої гри. Приємно було бачити охоту і бажання співпраці між Арндтом та Гивелем і якщо вона ще поглибиться, то вислід її почує не один противник УСК-у.

В передзмаганнях УСК Ню Йорк — резерва перемогла комбіновану команду Френч СК 3:1.

Чистий дохів із тих змагань призначено на фонд будови школи при парафії св. Юра в Ню Йорку.

І. Х-як

✝

В дні 14-го серпня 1956 р., помер нагло під час праці,
в Ітаці, Н. Й., на коронарну тромбозу

Інж. МИХАЙЛО КОС

у 52 р. життя.

Похорони відбулися 18-го серпня 1956 р.
в Торонто, Онт., Канада.

За одержані вислови співчуття
складаю цією дорогою щиру подяку.

ВІРА КОС — дружина і Рідня

✝

В 4-ті роковини смерти
бл. п. **ОЛЕНИ ЕНҐЕЛЬ**
В СУБОТУ, 22-го ВЕРЕСНЯ, в 7-ій годині вечора
відслужена буде
ПАНАХИДА
в церкві св. Володимира при 14. вул. в Ню Йорку.
БАТЬКО

Короткі Вістки

● **Пані Дороті Д. Дапонт** із Мобілу, Алабама, звернулася до шкільної ради з просьбою прийняти до школи її чорну дитину, 12-річну дівчинку, яку вона адоптувала. Ця дитина вже два роки вчилася разом із білими дітьми в Европі.

● **В Каракасі,** Венесуеля, переговори між нафтовими промисловцями і робітниками припинились: робітники домагаються 40-денних щорічних ферій з платнею за 60 днів. Теперішній контракт скінчився 13-го вересня, і новий контракт матиме зворотну дію.

● **До пані Мілдред Дідріксон** Захаріяс, що лежить у шпиталі хвора на пістряка, президент Айзенгавер вислав листа, в якому висловлює свій і своєї дружини подив для цієї жінки, що мужньо зносить свої терпіння. Пані Захаріяс — відома спортменка з ділянки ґольфу.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ до Календаря „Свободи" на 1957 рік

Редакція „Свободи" вже закінчує підготову та в найближчому часі здасть до друку великий і багатий змістом Календар „Свободи" на 1957 рік, що появиться друком та буде в продажу вже в листопаді ц. р. Календар появиться, подібно як і минулого року, в повному тиражі „Свободи", тільки цим разом уже на кращому папері, а Редакція Календаря, маючи на увазі рекламову вартість такого видання для нашого організаційного, громадського і торговельного життя, рішила відступити відповідне місце в тій книзі для оголошень, визначуючи для них мінімальні ціни: $50 за цілу сторінку, $30 за пів сторінки, $20 за чверть сторінки та $15 за одну восьму сторінки. Для Відділів УНС відповідна знижка, а для збирачів оголошень відповідні нагороди. Замовлення на оголошення висилати на адресу „Свободи" до 15 вересня.

ТАРЗАН, ч. 3739. Покищо добре.

Хоч правне становище Чарлза Барнарда було вирішене, однак його огортав зловіщий страх... Ґунар Міло ще жив!

Тим часом Тарзан і Барнард стійко приспішували каравану в напрямі до залізниці.

Без дальшої перешкоди партія прибула до Кіґіджу, де тубільці негайно завантажили руду в вагони.